

MEMORIA

Нестерчук, Оксана. «Світлій пам'яті Ірини Денисівни Скорук». *Лінгвостилістичні студії*, вип. 20, 2024, с. 75–9.

Nesterchuk, Oksana. "To the Bright Memory of Iryna Denysivna Skoruk." *Linguostylistic Studies*, iss. 20, 2024, pp. 75–9.

УДК 81(092)(477.82)+37(092)(477.82)

<https://doi.org/10.29038/2413-0923-2024-20-75-79>

СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ ІРИНИ ДЕНИСІВНИ СКОРУК

Оксана Нестерчук

Волинський національний університет імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна

У статті висвітлено життєвий та науковий шлях української мовознавиці Ірини Денисівни Скорук (1957-2023), кандидата філологічних наук, доцента кафедри історії та культури української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розкрито основні напрямки її наукових досліджень, серед яких центральне місце посідають ономастика та антропонімія Волині, особливо структурно-семантичний аналіз прізвищ жителів Луцька та динаміка іменника міста у XX столітті. Охарактеризовано науковий доробок дослідниці, що налічує 56 праць, присвячених різним аспектам антропонімії – від етимології окремих прізвищ до класифікації різних словотвірних моделей. Відзначено її внесок у підготовку наукових кадрів як керівника дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук та члена спеціалізованої вченої ради. Підкреслено педагогічну діяльність та роботу над навчально-методичними посібниками, що стали цінним підґрунтям для майбутніх поколінь науковців.

Ключові слова: напрями наукових досліджень, підготовка наукових кадрів, педагогічна діяльність.

TO THE BRIGHT MEMORY OF IRYNA DENYSIVNA SKORUK

Oksana Nesterchuk

Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine

The article describes the life and scientific path of the Ukrainian linguist Iryna Denysivna Skoruk (1957-2023), Candidate of Philological Sciences and Associate Professor at the Department of History and Culture of the Ukrainian Language in the Lesya Ukrainka Volyn National University. It elucidates the main areas of her scientific research, among which the onomastics and anthroponymy of Volyn occupy a central place, especially the structural and semantic analysis of the surnames of the Lutsk residents and the dynamics of the city's most popular names in the 20th century. The scientific work of the researcher, which includes about 56 works devoted to various aspects of anthroponymy – from the etymology of individual surnames to the classification of various word-formation models, is characterized. Her contribution to the training of scientific personnel as a supervisor of dissertations for the

degree of Candidate of Philological Sciences and a member of the specialized academic council is emphasized, including her pedagogical activity and work on teaching aids, which became a valuable basis for future generations of scientists.

Key words: areas of scientific research, training of scientific personnel, pedagogical activity.

8 листопада 2023 року відійшла у вічність Ірина Денисівна Скорук, кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки. Усе її скромне життя – це приклад служіння науці і виховання молодих науковців.

Народилася І. Д. Скорук 25 жовтня 1957 року в с. Черемошне Ковельського району Волинської області у багатодітній сім'ї. Навчалася в рідному селі, а після закінчення школи – у Луцькому педагогічному училищі (1973–1977 рр.). Пізніше продовжила навчання у Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка. З 1987 року працювала в тодішньому Луцькому педагогічному інституті імені Лесі Українки. Освітнянську стежку в сім'ї продовжила дочка дослідниці – Скорук Олена Володимирівна, кандидат економічних наук, яка працює на факультеті економіки та управління у Волинського національного університету імені Лесі Українки.

У червні 2000 року під керівництвом І. М. Желєзняк захистила дисертацію «Динаміка антропонімікону м. Луцька в ХХ столітті» на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 – українська мова. У праці авторка проаналізувала 56 137 чоловічих і 52 980 жіночих особових імен та та 3 506 чоловічих і 3 375 жіночих польських, які були вживані у ХХ столітті в Луцьку. Щоб детально проаналізувати динаміку імен, авторка поділила це століття на десятиріччя, визначивши найбільш і найменш частотні імена.

З лютого 2000 року Ірина Денисівна працювала на кафедрі історії та культури української мови, одночасно в Луцькій гімназії № 21 імені Михайла Кравчука, де проводила факультативні заняття з українського правопису, консультувала учнів із тем мовознавчих досліджень. Про високий науковий рівень її праць та безперечні здобутки свідчить і те, що вона була членом спеціалізованої вченої ради К 32.051.02. у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, опонувала кандидатські дисертації. Вона була керівником двох кандидатських робіт з антропонімії Волинської області, тематика яких співзвучна із науковими уподобаннями Ірини Денисівни: О. Г. Нестерчук «Словотвір варіантів власних особових імен жителів Волинського Полісся» та Л. О. Лісова «Антропонімія півдня Волинської області».

Науковий доробок І. Д. Скорук налічує близько 56 наукових праць із ономастики, антропонімії різних куточків Волині. Домінантами наукової творчості дослідниці стали розвідки зі структури та семантики прізвищ жителів Волині, динаміки сучасного іменника. Серед мовознавчих зацікавлень Ірина Денисівна обрала вивчення антропонімії жителів м. Луцька. Значну частину праць присвячено структурно-семантичним

утворенням прізвищ: «Малопродуктивні моделі прізвищ м. Луцька» (2010), «Прізвища-імена в антропоніміконі м. Луцька» (2012), «Слов'янський шар в антропоніміконі м. Луцька в ХХ ст.» (1999), «Найпродуктивніші моделі прізвищ в антропоніміконі Луцька» (2007), «Відойконімні прізвища в антропоніміконі м. Луцька» (2007), «Прізвища на *-ик* в антропоніміконі м. Луцька» (2010), «Прізвища-композити в антропоніміконі м. Луцька» (2005), «Модель із суфіксом *-л-о* в антропоніміконі м. Луцька» (2011), «Структурно-семантичний аналіз прізвищ жителів Ківерцівського району Волинської області» (2018). Насамперед прізвища-композити та відойконімні утворення є важливою інформацією для дослідження культури і повсякденного життя українців.

У циклі статей про прізвищеві назви із формантами *-ець* і *-ло*, *-ко*, *-ай*, *-ей*, *-ій* розглянуто особливості їхньої словотвірної структури й семантики. У статті «Малопродуктивні моделі прізвищ м. Луцька» (2010) з'ясовано, що кількісно переважають прізвища на *-ець* із подвійною мотивацією. Структурно-семантична характеристика назв на *-ло* має значення агентивності або характеристики людини за якоюсь смішною рисою чи недоліком у вимові. Більшість із аналізованих відапелятивних прізвищ репрезентує втрачену живою мовою лексику.

Словотвірну структуру прізвищ з поліфункційними суфіксами *-ко*, *-ай*, *-ей*, *-ій* проаналізовано у розвідці «Прізвища з поліфункційними суфіксами в антропоніміконі м. Луцька» (2016). Серед великої кількості назв виділено утворення з неоднозначною словотвірною мотивацією: похідні від власних особових імен або апелятивів і похідні від патронімів. Також виявлені давні слов'янські або християнські імена з подвійною словотвірною мотивацією. Прізвища, які кваліфікуємо як назви-характеристики осіб з первісним значенням демінутивності, атрибутивності, суб'єктивної оцінки або ж із вказівкою на професію, – відапелятивні лексико-семантичні утворення.

Окреме зацікавлення дослідниці – імена жителів м. Луцька. Ономаст у розвідці «Характеристика чоловічого іменника м. Луцька в ХХ ст.» (1999) розглянула розвиток чоловічих імен упродовж 1900–1995 рр. У реєстрі найпопулярніші імена – традиційні імена, що активно функціонували не менше трьох-шести десятиріч, Анатолій, Андрій, Володимир, Олександр, Сергій та ін. Хоча є імена, які зазнали нового сплеску популярності з 1990-х років або мали різний ступінь уживаності (Антон, Артем, Владислав, Денис, Максим, Ярослав).

Значний репертуар чоловічих та жіночих імен описано у статті «Прізвища-імена в антропоніміконі м. Луцька» (2012), які протягом десятиліть при зміні функцій перетворилися у прізвища. Такі номени могли збігатися як із повними іменами, так і скороченими та демінутивними варіантами власних імен. Суфікси *-ок*, *-уля*, *-ун*, *-усь*, *-уга* засвідчують велику кількість розмовних варіантів імен, які семантичним шляхом перейшли у прізвища (Євтушок, Гарусь, Карпусь, Микуля, Міхуля, Коцун, Катюга < Катерина). Ірина Денисівна засвідчує, що саме «власні імена людей – важливе

джерело для творення українських прізвищ, які сьогодні репрезентують різноструктурні розмовні варіанти імен, вживані у минулому» (Скорук 122).

Не оминули уваге дослідниці й польські прізвища в антропоніміконі м. Луцька («Польські прізвища на *-ski* в антропоніміконі м. Луцька» (2020), «Польські прізвища на *-owicz/-ewicz* в антропоніміконі м. Луцька» (2020), «Польські відапелятивні прізвища в антропоніміконі м. Луцька» (2019)), переважно відойконімного та відтопонімного творення, а також з апелятивною основою, що свідчить про велику продуктивність словотвірних моделей.

Об'єктом спеціальних студій стала етимологія окремих прізвищ, оскільки в основі багатьох прізвищевих назв лежить втрачена лексика. Для інтерпретації окремих основ та неоднозначної словотвірної мотивації дослідниця присвятила розвідки «До етимології антропоніма Корсай» (1995), «До етимології прізвища Коренга» (1996), «Історична антропонімія м. Луцька з точки зору її походження» (1997).

Ірина Денисівна підготувала ряд підручників та методичних посібників. У співавторстві з С. М. Локайчук та О. І. Приймачок вийшов друком посібник «Українська мова в професійному спілкуванні» (2019). Разом із колегами видано «Українська мова за професійним спрямуванням: збірник тестових завдань» (2020). У 2021 році – посібник І. Д. Скорук та С. К. Богдан «Курсова робота з української мови», в якому йдеться про порядок виконання курсової та дипломної робіт, загальні вимоги до їх структури й оформлення, збір ономастичного матеріалу, його систематизацію та лінгвістичний опис.

Вся творча спадщина І. Д. Скорук є результатом багаторічної клопіткої праці, яка завжди слугуватиме надійним підґрунтям для майбутніх мовознавчих розвідок.

Дослідниця завжди вирізнялася своєю шляхетністю та інтелігентністю, доброзичливістю. Ніколи не відмовляла у проханні чи зверненні молодих науковців, завжди уміла поєднувати серйозне із жартівливим. Тому ми, кафедрали та колишні аспіранти, любили і поважали Ірину Денисівну за чуйне ставлення, велику душевну щедрість, глибоку мудрість і життєдайний оптимізм. Світла пам'ять про Ірину Денисівну Скорук буде збережене в люблячих серцях рідних, колег, вихованців.

Список використаної літератури

- Скорук, Ірина. «До етимології антропоніма Корсай». *Реконструктивні можливості ономастики*. Київ, 1995.
- Скорук, Ірина. «До етимології прізвища Коренга». *Матеріали XLII наукової конференції професорсько-викладацького складу і студентів Волинського державного університету*. Ч. 3. Луцьк, 1996, с. 186.
- Скорук, Ірина. «Історична антропонімія м. Луцька з точки зору її походження». *Ономастика та етимологія: збірник наукових праць на честь 65-річчя Ірини Михайлівни Железняк*. Київ, 1997, с. 217–23.
- Скорук, Ірина. «Малопродуктивні моделі прізвищ м. Луцька». *Студії з ономастики та етимології*. Луцьк: ВМА «Терен», 2010, с. 226–35.

- Скорук, Ірина. «Польські відапелятивні прізвища в антропоніміконі м. Луцька». *Лінгвостилістичні студії*, вип. 11, 2019, с. 155–65.
- Скорук, Ірина. «Польські прізвища на -owicz/-ewicz в антропоніміконі м. Луцька». *Лінгвостилістичні студії*, вип. 13, 2020, с. 154–63.
- Скорук, Ірина. «Прізвища-імена в антропоніміконі м. Луцька». *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки: Філологічні науки. Мовознавство*, № 1, 2012, с. 124–30.
- Скорук, Ірина. «Прізвища з поліфункційними суфіксами в антропоніміконі м. Луцька». *Лінгвостилістичні студії*, вип. 5, 2016, с. 189–200.
- Скорук, Ірина. «Слов'янський шар в антропоніміконі м. Луцька в XX ст.». *Slavika ta baltica v onomastytsi Ukrainy*. Київ, 1999, с. 147–60.
- Скорук, Ірина. «Характеристика чоловічого іменника м. Луцька в XX ст.». *Мовознавство*, № 2–3, 1999, с. 35–42.

References

- Skoruk, Iryna. "Do etymolohii antroponima Korsai." *Rekonstruktyvni mozhlyvosti onomastyky*. Kyiv, 1995.
- Skoruk, Iryna. "Do etymolohii prizvyshcha Korenha." *Materialy KhLII naukovoї konferentsii profesorsko-vykladatskoho skladu i studentiv Volynskoho derzhavnoho universytetu*. Vol. 3. Lutsk, 1996, p. 186.
- Skoruk, Iryna. "Istorychna antroponimiia m. Lutska z tochky zoru yii pokhodzhennia." *Onomastyka ta etymolohiia: zbirnyk naukovykh prats na chest 65-richchia Iryny Mykhailivny Zheliezniak*. Kyiv, 1997, pp. 217–23.
- Skoruk, Iryna. "Maloproduktyvni modeli prizvyshch m. Lutska." *Studii z onomastyky ta etymolohii*. Lutsk: VMA "Teren", 2010, pp. 226–35.
- Skoruk, Iryna. "Polish Surnames Motivated by Appellatives in the Anthroponymicon of Lutsk." *Linguostylistic Studies*, iss. 11, 2019, pp. 155–65.
- Skoruk, Iryna. "Polish Surnames Ending in -owicz/-ewicz in the Anthroponymicon of Lutsk." *Linguostylistic Studies*, iss. 13, 2020, pp. 154–63.
- Skoruk, Iryna. "Prizvyshcha-imena v antroponimikoni m. Lutska." *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky: Filolohichni nauky. Movoznavstvo*, iss 1, 2012, pp. 124–30.
- Skoruk, Iryna. "Surnames with Multifunctional Suffixes in the Anthroponymicon of Lutsk." *Linguostylistic Studies*, iss. 5, 2016, pp. 189–200.
- Skoruk, Iryna. "Slovianskyi shar v antroponimikoni m. Lutska v XX st." *Slavika ta baltica v onomastytsi Ukrainy*. Kyiv, 1999, pp. 147–60.
- Skoruk, Iryna. "Kharakterystyka cholovichoho imennyka m. Lutska v XX st." *Movoznavstvo*, № 2–3, 1999, pp. 35–42.

Стаття надійшла до редколегії 21.04.2024